

9. Романовський В.С. Про авторів третього випуску «Харківського збірника» та відгуки на нього // Харьковский сборник. Литературно-научное приложение к «Харьковскому Календарю» на 1889 г. / Под ред. В.И. Касперова; предисл. В.С. Романовского. Харьков: САГА, 2010. С. 7—17.

10. Романовський В.С. Харківський губернський статистичний комітет та його періодичні видання // Харьковский сборник. Литературно-научное приложение к «Харьковскому Календарю» на 1887 г. / Под ред. П.С. Ефименко; предисл. В.С. Романовского. Харьков: САГА, 2009. С. 5—29.

11. Харьковский сборник. Литературно-научное приложение к «Харьковскому Календарю» на 1887 г. / Под ред. П.С. Ефименко; предисл. В.С. Романовского. Харьков: САГА, 2009. 30, II, 278, VIII, 2 с. (Репринтное издание. Харьков: Типография губернского правления, 1887 г.).

12. Харьковский сборник. Литературно-научное приложение к «Харьковскому Календарю» на 1888 г. / Под ред. В.И. Касперова; предисл. В.С. Романовского. Харьков: САГА, 2010. 38, VI, 266, X, 288, 2 с. (Репринтное издание. Харьков: Типография губернского правления, 1888 г.).

13. Харьковский сборник. Литературно-научное приложение к «Харьковскому Календарю» на 1889 г. / Под ред. В.И. Касперова; предисл. В.С. Романовского. Харьков: САГА, 2010. 24, 97, 248, 5, 2 с. (Репринтное издание. Харьков: Типография губернского правления, 1889 г.).

ІСТОРІЯ АГРАРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Курепін В. М.

Аграрна освіта в Україні – це більше, ніж просто система підготовки фахівців для сільського господарства. Це частина національного буття, пов'язана з тисячолітніми традиціями українського хліборобства [1], глибокою повагою до землі та невтомною працею. Розвиток професійної аграрної освіти завжди йшов поруч із соціальними, економічними та політичними змінами в державі, відіграючи ключову роль у формуванні сільського господарства як основи продовольчої безпеки країни.

Ще за часів Київської Русі існувала стихійна форма аграрного навчання – передача знань від покоління до покоління. У XVII–XVIII ст. аграрні знання інтегрувалися в братські школи та колегіуми, де розглядали питання землеробства, садівництва, основ природознавства. Перші систематизовані аграрні навчальні заклади почали з'являтися у XIX столітті, зокрема: Харківський імператорський університет, який був заснований у 1804 році, де викладали агрономію; Головне училище землеробства і садівництва в Одесі, яке було засноване у 1840 році; створення аграрних відділень у середніх технічних школах, починаючи з 1890-тих років. У цей період активно формуються агрономічні товариства, які

організують курси та поширюють науково-практичну інформацію серед сільського населення громад.

Після революції 1917 року аграрна професійна освіта стала частиною планової економіки СРСР. Головними завданнями були масова підготовка фахівців для колгоспів і радгоспів та ідеологічне виховання кадрів [2]. Зупинимося на основних етапах розвитку аграрної професійної освіти України того часу:

1920-ті роки – створення агрономічних профільних шкіл і сільськогосподарських технікумів, в яких готували агрономів, ветеринарів, механіків, технологів по переробці продукції сільського господарства;

1930-ті роки – розвиток сільськогосподарських машинно-тракторних станцій (МТС). У той період індустріалізація спричинила потребу в механізаторах;

1950-1980-ті роки – відкриваються чисельні професійно-технічні училища (ПТУ), аграрні вищі навчальні заклади (інститути), з'являються багатоступеневі навчальні програми. Аграрна професійна освіта стає більш спеціалізованою [3].

Разом із тим, система аграрної професійної освіти була глибоко централізованою, регламентованою та підпорядкованою партійній політиці. Незважаючи на технологічний розвиток, акцент все ж таки робився не на якість освіти, а більше на кількість кадрів.

Здобуття Україною незалежності у 1991 році відкрило нові перспективи, але й поставило нові виклики перед аграрною професійною освітою. Українські освітні установи аграрного профілю мали пристосуватися до ринкових умов, орієнтованих на індивідуального товаровиробника.

Зазначимо ключові тенденції 1990-х – 2010-х років:

а) реформування структури аграрної професійної освіти: професійно-технічні училища перетворюються на аграрні ліцеї та коледжі [4];

б) інтеграція в європейський простір: участь у Болонському процесі, модернізація навчальних планів [5];

в) поява нових спеціальностей: екологія, аграрний менеджмент, агроінженерія;

г) співпраця з приватним сектором: партнерство з агрофірмами та підприємствами, як державними, так і приватними.

Попри труднощі з фінансуванням, аграрна професійна освіта зберегла свої позиції завдяки ентузіазму викладачів, тісному зв'язку з виробництвом та попиту на робітничі професії аграрного сектору економіки.

Сьогодні аграрна професійна освіта України перебуває на перехресті викликів та трансформації. Відзначимо основні:

– діджиталізація аграрного сектору – впровадження smart-технологій, GPS-землеробства [6], дронів, цифрового обліку тощо;

– інтернаціоналізація аграрної професійної освіти – аграрні заклади вищої освіти та коледжі беруть участь у міжнародних грантових програмах (Erasmus+, Horizon тощо);

– профорієнтація молоді – поєднання навчання і практики, розвиток дуальної освіти, фермерські господарства при освітніх закладах.

Драматичним випробуванням для аграрної професійної освіти України стала війна. Частина аграрних закладів освіти була евакуйована або зруйнована. На деякий час було припинено навчання. Проте освітяни змогли реформувати освітній процес під умови воєнного стану та поновити навчання молоді. Було впроваджено спочатку онлайн навчання, потім змішану форму навчання (очну, онлайн навчання). Зараз у більшості закладах вищої освіти, закладах професійної (професійно-технічної) освіти широко впроваджується дуальна форма організації освітнього процесу, при якій молодь поєднує здобуття теоретичних знань з відпрацюванням їх та набуттям практичних навичок безпосередньо на виробництві.

Незважаючи на те, що в Україні ще продовжуються бойові дії, аграрна професійна освіта продовжує якісно готувати конкурентоспроможних фахівців для відновлення аграрної сфери економіки для повоєнного часу. Сучасні навчальні заклади активно відгукуються на виклики: зростає роль аграрних хабів, центрів креативних технологій, освітніх стартапів [7]. Новітні знання з біотехнологій, органічного землеробства, екологічної безпеки набувають особливої актуальності.

Отже, історія аграрної професійної освіти в Україні, це історія боротьби за знання, збереження традицій, адаптації до викликів часу. Від перших курсів агрономії до smart-фермерства майбутнього українська аграрна освіта проходить складний, але гідний шлях. Сьогодні як ніколи важлива підтримка аграрним закладам освіти, адже саме вони формують покоління фахівців, які у майбутньому будуть відновлювати країну, забезпечувати продовольчу незалежність та безпеку, повертати українську землю до життя.

Література

1. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09).

2. V. Nagayev, T. Gerliand, V. Kyrepin, G. Nagayeva, N. Sosnytska and K. Yablunovska, "Pedagogical Technology of Management of Students' Educational and Creative Activities in the Process of Professional Training of Engineers," *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, 2021, pp. 1-4, doi: 10.1109/MEES52427.2021.9598806. RL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14040>.